

Asia: VN/630/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ilmastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kunnan ilmastosuunnitelman laatimisen aikaväli (14 a § 1 mom)

-

Kunnan ilmastosuunnitelman sisältö (14 a § 1–2 mom)

-

Kunnan ilmastosuunnitelman seuranta (14 a § 3 mom)

Kunnan ilmastosuunnitelmassa on momentin 3 mukaisesti esitettävä tiedot kasvihuonekaasujen päästöjen kehityksestä kunnassa. Ehdotuksen mukaan kunnan päästöjen laskennassa on tukena Suomen ympäristökeskuksen tarjoama kuntakohtainen päästölaskentatyökalu ja siihen liittyvä skenaariotyökalu. Tilastokeskus haluaa korostaa, että ko. työkalu ei tuota päästötietoja kansallisen kasvihuonekaasuinventaarion menetelmin, joten tiedot eivät tule vertautumaan kansallisen kasvihuonekaasuinventaarion tuloksiin.

Ehdotuksessa on mainittu, että työkalun laskentamenetelmät ja päästörajaukset vastaavat Suomen ympäristökeskuksen HINKU-laskentamenetelmää ilman tuulivoimakompensaatiota. Esimerkiksi päästökauppaan kuuluvat erillisvoimalaitokset ja teollisuuslaitokset sekä raskas kauttakulkuliikenne jäävät HINKU-laskennan ulkopuolelle. Tilastokeskuksen tuottamat alueelliset päästölaskelmat on tehty niin sanotusta alueperusteisesta (tuotantoperusteisesta) näkökulmasta eli päästöt on allokoitu alueille, joissa ne syntyvät, kulutuspaikkakunnasta riippumatta.

Tilastokeskus pitää hyvin tärkeänä, että työkalussa käytetyt menetelmät kuvataan läpinäkyvästi ja että aikasarjojen ja skenaarioiden laskenta on yhtenevä. Päästölaskentatyökalun ylläpitoon ja kehittämiseen Suomen ympäristökeskuksessa tulee taata resurssit ja jatkuvuus, jotta se palvelee kuntia tarkoituksenmukaisella tasolla. Lisäksi on huomioitava työkalun kehitystarpeet, jotta työkalu

palvelisi parhaiten seurantaan, eli miten tuottaa tietoa päästökehityksen taustalla olevista tekijöistä ja tuoda näkyviin esimerkiksi kunnan päätösten tai ohjaustyön vaikutuksia.

Suomen ympäristökeskuksen laskentatyökalu ei sisällä maankäyttö-, maankäytön muutokset ja metsätalous (LULUCF) -sektorin tietojen laskentaa. Lakimuutosehdotus antaa kunnille mahdollisuuden asettaa nielu- ja hiilineutraaliustavoitteita. Tilastokeskus haluaa tuoda esiin sen, että LULUCF-sektorin laskenta kunnittain on haastavaa ja sen kehittämisessä tulee kuulla Luonnonvarakeskusta.

Lisäksi lakiehdotuksen perusteluosiota olisi hyvä selventää päästöseurannan rajauksen osalta: ”Muut vaihtoehdot”-osiossa mainitaan, että Suomen ympäristökeskuksen selvityksen mukaan paras vaihtoehto olisi vaihtoehto nro 2, jonka mukaan seurannassa korostuisivat etenkin kunnan päätösten vaikutukset: ”oman toiminnan ilmastonmuutoksen hillintätoimien lisäksi kunnan päätösten vaikutukset asukkaiden ja sidosryhmien mahdollisuuksiin hillitä päästöjä omassa toiminnassaan.”. Perustelutekstissä mainitaan, että ”tässä esityksessä ehdotetaan lähtökohdaksi toisen vaihtoehdon mukaista suunnitelmavelvoitetta, jolloin ilmastosuunnitelma kattaisi kuntaorganisaation oman toiminnan ilmastonmuutoksen hillintätoimien lisäksi kunnan päätösten vaikutukset asukkaiden ja sidosryhmien mahdollisuuksiin hillitä päästöjä omassa toiminnassaan.” Varsinaisessa lakimuotoilussa ei mainita kunnan päätösten vaikutusten seurantaan. Perusteluosiota olisi hyvä selventää siltä osin, että onko tarkoitus, että kunnat esittäisivät toimiensa päästövähennysvaikutuksia ilmastosuunnitelmansa seurannassa. Menetelmäkuvauksessa ei kerrota miten kuntien päätösten vaikutukset toimijoiden päästöhillintämahdollisuuksiin saataisiin esiin seurannassa raportoitaviksi. Päätösten vaikutusten arviointi on yleisesti ottaen hyvin haastavaa, ja samanaikaisten eri tekijöiden vaikutusta on vaikea erottaa toisistaan. Kuntien päätösten vaikutusten arviointiin tarvittaisiin lisätyökaluja ja menetelmäkehitystä.

Kunnan ilmastosuunnitelman huomioiminen kuntastrategiassa ja toimintakertomuksessa (14 a § 3 mom)

-

Mahdollisuus laatia ilmastosuunnitelma yhdessä alueen muiden kuntien kanssa (14 a § 4 mom)

-

Muutoksenhaku valtioneuvoston päätöksiin ilmastolain soveltamisalalla (21 b § 1–4 mom)

-

Muutoksenhaku kuntien ilmastosuunnitelmiin (21 b § 5 mom)

-

Esityksen vaikutukset (HE-luonnoksen perusteluiden luku 4.2)

4.2.5 Vaikutukset viranomaisten toimintaan/ vaikutuksen valtion viranomaisiin

Tilastokeskus tuottaa ja julkistaa vuosittain ns. alueperusteiset (tuotantoperusteiset) päästölaskelmat, mitkä perustuvat kansallisen kasvihuonekaasuintentaarion tietoihin. Näitä tietoja käyttävät mm. ministeriöt ja kunnat. Käyttäjät arvostavat tietojen läpinäkyvyyttä ja menetelmien selkeyttä. Tilastokeskuksella ei ole lakisääteisiä veloitteita alueellisten päästötietojen tuottamiseen, eikä tietojen tuottamiseen tai kehittämiseen ole allokoitu resurssointia.

Nykyiset Suomen ympäristökeskuksen alueellisten päästöjen laskennan menetelmät eroavat Tilastokeskuksen käyttämistä (kts. Kunnan ilmastosuunnitelman sisältö). Suomen ympäristökeskus on kehittämässä alueellista päästölaskentaansa ja siinä mm. liikennelaskentaa sekä rakennusten erillislämmityksen päästöjä. Myös Tilastokeskuksen energiatilastot kehittävät rakennusten lämmitysten tilastointia ja alkamassa on liikennelaskennan kehittäminen. Näiden osalta tulisi varmistaa, että virastojen kehittäminen tukee toisiaan eikä kehittämisessä tehdä päällekkäistä työtä.

Esitysehdotuksessa Suomen ympäristökeskukselle asetettaisiin tehtäväksi toimia kuntien päästötietopalvelun ylläpitäjänä, minkä voimavaratarpeeksi on arvioitu 0,5 henkilötyövuotta (50 000 e). Mikäli päästötietopalvelu vaatii kehittämistä ja mahdollisesti muiden virastojen kuten Tilastokeskuksen tai Luonnonvarakeskuksen panosta, tulee tähän määrätä erillinen resurssointi.

Muut huomiot

-

Forsell Pia
Tilastokeskus